

Till Kårkulla samkommun

ÄRENDE

FDUV:s kommentar gällande Kårkulla samkommuns boendeplan 2012–2020

FDUV är en nationell intresseorganisation för svenskspråkiga personer med utvecklingsstörning och deras anhöriga. FDUV arbetar också för dem som har andra svårigheter med inläring och kommunikation. FDUV tackar för möjligheten att kommentera Kårkulla samkommuns boendeplan 2012–2020.

Kommentarer till boendeplanen

1. Tryggande av delaktighet och rättigheter för personer med funktionsnedsättning och deras anhöriga

Enligt Kårkulla samkommuns boendeplan kommer kvalitetsarbetet inom samkommunen att utvecklas och brukarens medverkan att stärkas. Samkommunen använder sig av säsongsamtal, som är ett dokumenterat samtal mellan brukaren och kontaktpersonen och som ordnas minst två gånger per år. FDUV anser att konceptet är bra, men påminner att det är viktigt att brukaren förstår syftet med samtalet och får tid och stöd att förbereda vilka ärenden hen vill behandla i samband med samtalet. Att kunna kommunicera på rätt sätt är en förutsättning för att personen ska kunna ge uttryck för sina önskemål och behov. Därför är det viktigt att personalen utbildas i metoder för alternativ och kompletterande kommunikation (AKK) samt stöd i att fatta beslut. Det är viktigt att brukaren har en (eller två) kontaktpersoner som känner hen väl och som kan stöda hen i att formulera och förverkliga sina behov. Därtill är det viktigt att brukaren på daglig basis kan framföra önskemål gällande sin livssituation och få stöd i att ta initiativ och förverkliga sina drömmar.

Enligt tidigare siffror hålls husmöten på 50 % av Kårkullas enheter. Husmöten är en modell som med fördel kunde spridas inom samkommunen. Husmöten kan vara ett bra sätt att engagera dem som vill delta i olika sociala evenemang. För dem som inte vill delta i husmöten eller som inte bor i gruppboende borde man utreda alternativa former för deltagande och social interaktion som utgår från personens behov.

I Kårkulla samkommuns Kvalitetshandbok (kap 4.2.1.) presenteras indikatorer för god kvalitet i vården. FDUV anser att indikatorerna är uttömmande, men att de kanske inte alltid efterlevs i praktiken. Att förankra kvalitetskriterierna i praktiken kräver utbildning. Personalen borde erbjudas utbildning och möjligheter att reflektera över på vilket sätt kvalitetskriterierna kan göras synliga i det dagliga arbetet inom de olika verksamheterna. Omvärlden förändras snabbt, vilket sätter högre press på personalens möjligheter att anpassa och förnya sig. Detta kräver i sin tur ett flexibelt ledarskap.

FDUV anser att det är positivt att Kårkulla samkommun har utarbetat en anhörigstrategi samt infört både brukar- och anhörigråd i sin verksamhet. Det är emellertid oklart vilken roll dessa råd har till exempel gällande beslutsfattande. På vilket sätt följs rådets förslag upp och vem är ansvarig för att initiera och genomföra eventuella förändringar? Har råden möjlighet att påverka beredningen av beslut, eller är deras roll att ta ställning till beslut i efterhand? FDUV uppmanar till mera samarbete mellan råden och beslutsfattarna inom samkommunen. För FDUV är det också oklart på vilket sätt personerna väljs till råden och ett mer demokratiskt valsystem förespråkas.

Sekreteraren inom såväl brukar- som anhörigråd är personal vid samkommunen. För att garantera förtroende mellan brukare, anhöriga och samkommun vore det viktigt att överväga om sekreteraren borde vara en utomstående person. Därtill bör möjligheterna att ge anonym respons på verksamheten utvecklas. FDUV hoppas att Kårkulla samkommun utvecklar utvärderingsmodeller i stil med ASPA:s kollegialbedömning (Vertaisarviointi).

Steg för Steg har utbildat erfarenhetstalare, vars uppgift är att sprida information om personer med utvecklingsstörning och deras behov. FDUV rekommenderar ett närmare samarbete mellan Kårkulla samkommuns brukar- och anhörigråd och dessa erfarenhetstalare.

FDUV är positivt inställd till att Kårkulla tagit i bruk "Så här klarar jag mig"- materialet. Därtill borde man ytterligare utveckla metoderna för att delge brukaren och anhöriga information gällande olika alternativ och ta med brukarna i utvecklingen av tjänster. Inom FDUV:s projekt Skraddarsydd boendeservice har man utvecklat en modell för flyttningsförberedelse, som inleds med en kartläggning av familjernas situation och drömmar. Modellen inbegriper också information om olika boendeformer för personer med utvecklingsstörning. Enligt FDUV:s erfarenheter är det viktigt att börja flyttningsprocessen i tid, så att familjen hinner bearbeta tanken på flytt men också i lugn och ro bekanta sig med olika alternativ före man beslutat sig för boendeform. Detta hjälper familjerna att göra informerade beslut och leder till ökat förtroende och bättre samarbete mellan brukare, anhöriga och personal.

2. Säkerställande av rättigheterna för barn med funktionsnedsättning

FDUV anser att det är mycket bra att barn inte finns på den svenska institutionen. Det är önskvärt att Kårkulla samkommun kartlägger vad detta kan bero på, så att denna modell kunde spridas också till övriga delar av landet. Enligt FDUV:s erfarenhet har Kårkulla samkommun lyckats väldigt bra med det familjearbete som de pedagogiska handledarna vid de regionala omsorgsbyråerna erbjuder.

FDUV anser att det är viktigt att samarbetet mellan kommunerna och samkommunen utvecklas så att familjerna får det stöd de behöver. FDUV är oroligt över att nedskärningar i serviceutbud och alternativ gällande till exempel avlastning drabbar familjerna och betonar att det är viktigt att satsa på det förebyggande arbetet. Familjer med barn med funktionsnedsättning ska kunna anlita

allmänna tjänster så som andra. Nu finns det risk för att man försöker behandla symtom inom familjen med de verktyg som finns att tillgå inom funktionshindersservice, medan de verkliga problemen (psykisk ohälsa, stöd i föräldraskap) blir förbisedda. Därför är det viktigt att samarbetet över förvaltningsgränserna utvecklas.

Tanken med expert- och utvecklingscentret som stöd för regionerna är bra, men enligt FDUV:s erfarenheter är EUC:s kontakt till regionerna varierande. Personal inom samkommunen har uppgett att de inte har råd att anlita enhetens expertis, vilket tyder på okunskap inom organisationen eftersom EUC:s utbildning så vitt FDUV vet är gratis för Kårkullas egna enheter. FDUV är också oroad över Kårkulla samkommuns möjligheter att se till att personalen inom alla regioner erhåller tillräcklig fortbildning. FDUV samarbetar gärna med Kårkulla samkommun kring fortbildningar för personal och hoppas att Kårkulla också lyckas sprida de goda modeller som finns inom verksamheten mellan olika regioner.

3. Utvecklande av tjänster

Enligt Kårkulla samkommuns boendeplan strävar man efter att utveckla de boendeformer som utvecklats minst i de respektive regionerna. FDUV anser att detta är ett eftersträvansvärt mål, men upplever att utvecklingen av lättare boendeformer i till exempel Nyland, där det råder betoning på gruppboende, inte har framskridit. FDUV anser att man i enlighet med KEHAS-programmet nogga borde utreda var och ens verkliga behov av stöd och sträva efter att skapa modeller som svarar på dessa behov. Flera personer skulle troligen kunna bo i egen lägenhet om stöd till lägenheten kunde förverkligas. Nu finns det ett dolt krav på att personen flyttar närmare ett existerande gruppboende, vilket gör att personen eventuellt är tvungen att ge upp sitt personliga nätverk, som många gånger erbjuder inofficiellt stöd. Samarbetet med organisationer som anskaffar bostäder enligt brukarens behov (ex. ASPA och KVPS) borde utvecklas.

Kårkulla samkommun har strävat efter att öka familjernas möjligheter att vara med och planera boendelösningar bl.a. genom att ta i bruk "Så här klarar jag mig"-materialet. Detta anser FDUV att är positivt och hoppas att utbildningen kring materialet fortgår. Fortfarande upplever många familjer ändå att de engageras alldeles för sent och att det inte finns möjlighet att välja mellan alternativ. Familjerna borde engageras i ett tidigare skede, dels för att kunna framföra sina behov, dels för att få påbörja de individuella frigörelseprocesserna så tidigt som möjligt.

FDUV är förvånad över att kommunerna inte samarbetar. Ur boendeplanen framgår att flera kommuner inte deltagit i planering kring boendetjänster. Därmed kan det hända att kommunerna inte har kunskap om behoven och då får brukaren inte jämlik information om till buds stående alternativ. Det är ju kommunerna som har det primära ansvaret för att tjänsterna förverkligas samt

står för kostnaderna. Utredning av kommuninvånarnas behov samt utvecklingen av tjänster borde därmed vara av intresse för kommunen.

4. Nedläggning av institutionsboende

Enligt KEHAS-programmet ska ingen bo på institution efter år 2020. Detta förutsätter att tjänsterna i närsamhället utvecklas och att personer med utvecklingsstörning stöds att ta del av det omgivande samhället. Enligt Kårkulla samkommuns boendeplan kommer institutionsplatserna att läggas ner dels genom omvandling av institutionsplatser till öppen vård, dels genom naturligt bortfall. FDUV vill betona att det ofta krävs en stor förändring i attityder och arbetsätt då man omvandlar institutionsplatser till öppen vård och önskar att man inom samkommunen fäster uppmärksamhet vid vad förändringen betyder i praktiken. Ordnas det utbildning för personal kring dessa frågor? Vilken plan finns med hemkommunen och kontakterna där? Finns det någon plan kring anhörigkontakten?

För att kunna genomföra förändringar i praktiken är det viktigt att alla parter förstår målsättningen och att man tillsammans planerar för hur man ska uppnå målet. I FDUV:s enkät våren 2015 framkom att de anhöriga i flera regioner upplevde att man inte känner till boendeprogrammet och vad syftet med det är. Att Kårkulla samkommun saknat en utvecklingsgrupp med representanter för målgruppen, anhöriga, FDUV, kommuner m.fl. har säkert haft betydelse för att många inte känner till syftet med boendeprogrammet.

5. Säkerställande av kunnande och samarbetet mellan förvaltningsområdena

Syftet med den kommande social- och hälsovårdsreformen är att trygga jämlik service mellan regioner samt möjliggöra obrutna vårdkedjor inom social- och hälsovård. Kommunerna kommer inte längre att producera tjänster inom social- och hälsovård men kommer fortsättningsvis att ha ansvar för att främja kommuninvånarnas välbefinnande. FDUV oroar sig för på vilket sätt främjandet av välbefinnande ska ske för den svenskspråkiga befolkningens del? Det finns risk för att kommunen inte utvecklar sina tjänster för den svenskspråkiga befolkningen och att de svenskspråkiga då hänvisas till specialvård också i de fall då behovet gäller tjänster som hör till kommunens ansvarsområde.

Då det gäller utvecklingen av krisvård är det viktigt att beakta det pågående arbetet med självbestämmandelagstiftningen. Utåtagerande beteende beror vanligtvis på någonting i personens omgivning. Därför är det viktigt att kartlägga vad beteendet beror på och detta görs bäst på det ställe där problemen uppstått. Att förflytta personen till en krisvårdsenhet gör att man inte kan bedöma vilka omgivningsfaktorer som kan ha påverkat beteendet. I det pågående arbetet med självbestämmandelagstiftningen fokuserar man på att utveckla metoderna som stöder självbestämmande och uppmuntrar till ett arbetsätt som förebygger användningen av

begränsningsåtgärder. Det är viktigt att personal inom verksamhetsenheterna utbildas i och omfattar ett sådant arbetssätt.

Enligt FDUV:s erfarenhet ökar behovet av psykiatriskt stöd bland såväl majoritetsbefolkningen som personer med utvecklingsstörning. Att koncentrera de psykiatriska tjänsterna endast till Åboland kan få ödesdigra konsekvenser för befolkningen i de övriga regionerna. Behoven varierar mellan regionerna och därför är det viktigt att tjänsterna i alla regioner utvecklas. Kårkulla samkommun borde därför stärka sin service i Nyland och Österbotten.

Slutligen vill FDUV betona att det är viktigt att samarbetet mellan de svenska instanserna upprätthålls och utvecklas, så att svenskspråkiga personer med funktionsnedsättning garanteras individuella, skräddarsydda tjänster också i framtiden.

Helsingfors, 9 oktober 2015

Lisbeth Hemgård

Annette Tallberg

Verksamhetsledare
FDUV
tfn 040 526 4369
Lisbeth.hemgard@fduv.fi

Sakkunnig, intressepolitiskt arbete
FDUV
tfn 040 674 7247
annette.tallberg@fduv.fi